

TRI GLAGOLJSKE LISTINE IZ ISTRE IZ XV. VIJEKA.

I.

Knez Martin Frankapan daruje neki vinograd u Bašci na otoku Krku. 1465.

Ми кнез' мартин' де фран'капан', кнез' крчки, модрушки и прочаѣ. дамо видити всим' и свакому, кому се пристои и пред' ких образ' та наш' лист' приде, како то ми даровасмо ·р црепали(?)¹·у виногр(ад). ки е бил' липан' (?) под' преграду поли винограда, ки е жарамун'ски с ону службу г(о)спод'ску, ка нан² пристои: да е волан' од' нина нап рво та виноград' држати и уживати, даровати и за душу оставити али продати, он' и нега остали викувичним' законом; зато просимо всех, ки буду по нас', да га в том' удржите циц наше воле, а иапим' пот'кнеженином'(!) и сваке врсте нашим' официѣлом' тим' заповидамо, да га в том' обаруите и удржите, лубеци нашу милост'. и на то му да с'мо та наш' лист' отворен' по(д') наш' печат' навадни. писан' в новом' месеца децембра д(а)н' ѿ (9) текущи, лет' божих' ѿ я м пь (1465).

Listina ova, koju sam dobio g. 1888 od upravitelja župe bašćanske g. Mrakovčića, pisana je glagoljicom na koži. Pergamena je duga 24, a široka 13 cm. Širina redaka iznosi 5, dužina 20 cm.; ostalo je prazno. Prepisao sam sve vjerno ćirilicom, pometavši samo ovdje ondje gdje koju interpunkciju, (u listini dolaze samo točke), da bude tekst razumljiviji. Izglodana i izlizana mjesta, onda kratice i ligature sam pročitao i razriješio; no moje je čitanje kratica i nečitljivih slova u zagradi. — Pečat je ispaо. — Izvana je napisala poznija ruka latinicom: litterae cujusdam Terreni Bescensis Residentiae. Nro 34. Samo odavle doznajemo, da se darovnica, izdana u Novom, odnosi na neko zemljište u Bašci; jer se u njoj Baška i ne spominje.

II.

Martin Malković, opat u Drazi kraj Mošćenica u Istri, dobija neke zemlje. 1471.

Ва име божие, амен'. (лѣт') (госпо)дѣн(и)х' ѿ · я · р · ѿ (1471). Ва врѣме господин(а) цесара фридрига, в жупѣ жупан(а) флора и судца петра и сат'ника Мар(ти)на барица сина. А духов'ни от'ци: господ' плован' миховил' и поп' блажь и попь миховиль контовища сивь. Поли них' с'тарѣју: жупан' стѣпан' кланчини(ц')

¹ U nepotpunim riječima: ·р црепали·у за сјејело се крије име и презиме onoga, коме је Martin Frankapan poklonio vinograd.

² Iza и као да је било још једно slovo.

и жупан' юри домалдѡвиц' и жуп(а)н' бен'ко и судац д'минак' хрнковиц' и судац кирич' рубиниц', а кршнаки бѣху матко сѣнац' и андрѣи барена и ини добри мужи мошенички. Приде пред више писане старѣе мошенич'ке: мартин' малковиц', кога бѣху обљубили за опата в дразѣ у с(ве)тога петра, кадѣ се дѣ брѣница. И ону опатию одржец' та ист'и мартинь поче (пре?)¹ тѣх' старѣих' згора речен(и)х' себѣ за вѣчно з(е)мле цр(и)квене, к(а)ко ишаю и други к'мети, доходак' даюц' цр(и)квѣ. и даше му з(е)мле да сади, десето даюц' цр(и)квѣ. И та е зе ила² поли комун'ски виноград', а з д'руге страни е сад' балин', а здола и з'гора е комунско. И да е волан' више писани мартин' то благо с' тѣм' патом' даюц' цр(и)квѣ³ десетину, ки буде господар' тому (и да) мози продат' и дат' и положит', (к)амо е нему драго. И то (би?)ше п(и?)сан(о?), з(а)писах' ѣ сть вски нѣ виш

Listina je pisana na pergameni, a donio ju je u Vrbnik, gdje se nalazi u župnika Jakova Dminića, neki pop, koji je služio u Istri. Koža je duga (ozdo je nešto izjedeno; koliko, ne da se odrediti) 17 cm. široka, 9 cm. Listina je izjedena od moljaca, na kraju najviše. Pismo je lijepo i čitljivo, uncijalno, dok je u one druge dvije listine više kursivno. Moj je prijepis udešen prema načelima, izloženim u bilješki k prvoj listini. To vrijedi i za treću listinu.

III.

Oporuka Martina Malkovića iz Mošćenica u Istri od godine 1484., ovjerovljena godine 1485.

В име божие амен. лет' г(оспо)дн(и)х ш · я · з · њ · (1484), октебра⁴ на дни пшч (13), како направи мартин', придивком малковиц, свои та(ш)тамент'. И ону да бу др'жан пред . . сар (цесарску?) правду, духовну и телесну. наипрво пушам' ѣ и моѣ жена маргета наю сину илији виноград, ки е в дрази, ки сва насадила и ки сва купила, и вас останак, живо и мртво в граде и вани града, а матер почтено хранеш', и(?) да е мати стариѣ, докле е жива; а в(ино)град, ки насадих, неимих од мога брата ниедне помощи. ако би када хотил' питати мои жени или мога сина, да не мози нич' добити од тога блага, и ниедан, и ни мое паренти ни мое жени.

а на то су добри мужи, наипрво юри межнар и жуто крхел' и юрко оп(а)т' и юри син' ловречев' и левац' жакан', ловреч' иван' (пре? пе?)рач' снн и пилип' десковиц' и ѣ поп' миховил, плован' мошенички, ки то писах', с'лишав' из уст писано(г)а мартина и ж негѣ жени марг(е)ти, и биста оба кунтен'та.

ѣ поп' гргур' гомилац', нодар' областю (госпо)д(и)н(а) цесара и кап(е)лан г(оспо)д(и)н(а) мартина моисиевица в кожлаци, дам' видити всаке врсте людем,

¹ Možda: просит', ali, ako je tako, još su ispred тѣх, izgledana dva slova.

² Nerazumljiva ova riječ posve je čitljivo napisana.

³ Moglo bi se možda čitati: црквѣ.

⁴ Ispred ove riječi ima prostora za dva slova, a doista se vide nekake crte, koje bi mogle biti kratice riječi: miseca.

како приде више писани г(оспо)д(и)н миховил', плован' моцѣн'ички, в кожлак про-
сеци мене да бих поставил' та таштамен(т) на живу хар'ту, зач' бише на тамни
хартѣ бунбаживни писан. и тоту га ђ почех питати, ако е тому такој и он' тако
рече пред г(оспо)д(и)ном марином' моисевищем', да е то истина, како се в том'
таштаменти и(?) удржи; и на то да своју веру поповеску. и на то свидоци павал'
малинариц' званстаце¹ и мартин', зидар з ловрана, иван' илишц' (в'лтинц'?) спод
кожлака, и радослав пристав кожал'ски(?). и ђ, слишеници говорен'е више пи-
санога плована и подобно прошен'е и по(т)вр'ен'е, преписах стари таштамен(ат)
на ту харту, ни придах' ни омакнух, право ча наидох записано в старом' ташта-
(м)енти. и тому су свидоци мои(?) згора писани, дан' и (при)писан под кожлаком'
мисеца ев(ара?) дан' ·ѣб· (7); ·ж·я·я·пъ· (1485).

I Malkovićeва је опорука писана на pergameni (visina 33, širina 11 cm.), a dospjela је
zajedno s predašnjom listinom iz Mošćenica u vrbnički župni arhiv, gdje је ja nedavno nađoh.
Pismo је поблиједјело, zamrljano, na dnu ponješto od moljaca izjedeno; prema tome се теško čita
bez povećala.

Pop Mihovil, plovан мошћенички, писас Malkovićeve опоруке (1485), биће за cijelo isti
plovан Mihovil, koji се navodi u listini od g. 1471. — Imena Malković, Krzel i Levac danas су
nepoznata u Mošćenicama. ali ima Kršula. Deškovići се mnogo јављају u Kraju. Prezimena
Gomilac, Mojsijević, Zvanetica, Ilijić također су nepoznata, ali žive prezimena Milac i
Malinarić. Ilića imade oko Roča u srednjoj Istri. — Kraj је podopćina općine Mošćeničke
i osobito seoce, udaljeno један sat hoda od »grada« Mošćenica prema Opatiji. Selo Draga
($\frac{1}{2}$ sata od Mošćenica) pripada podobćini Kraj te лежи на samoj morskoj obali; a postoji i po-
sebna podopćina Mošćenička Draga. Kozljak је село i župa blizu Plomina te pripada kotarskom
glavarstvu u Pazinu. U Kozljaku čuvaju prijepis poznatoga razvoda meda između Mošćenica i
Kozljaka od g. 1395., kojega је original sa spisima riječkih jezuita dospio u naš zemaljski arhiv.
Ovdje priopćena razjašnjenja dobio sam od velečasnoga gospodina Antuna Puža, župnika u
Mošćenicama.

Malkovićeва опорука била је изнајприје tiskana latinicom u 22. broju »Naše Sloge« g. 1880.,
odakle је прешла u VI. svezak »Monumenta Historico-iuridica« (Acta Croatica) naše akademije
(str. 298. i 299.). Urednik ove zbirke prof. Šurmin primjećuje (str. 299.) ovo: »Naša Sloga g. 1880.,
br. 22. Tekst је tu ureden po originalu, što га čuva g. Mohović u Kraju, i po prijepisu, što га
је učinio Iv. Črnčić po drugom nešto različitom primjerku, što га је imao g. 1854. u Cresu
pop Mate Volarić«. Ova nam је primjedba nerazumljiva, dapače zagonetna. Original bi dakle
imao biti u Kraju u g. Mohovića, a pokojni је Črnčić načinio svoj prijepis prema nekom
drugom različitom primjerku.

Meni се čini, da се izvornik ovjerovljene Malkovićeve опоруке od g. 1485. nalazi u
vrbničkom župnom arhivu (»na živoj hartі«), a ја eto priopćujem odanle vјeran prijepis.

Kako mi priopćuje velečasni gospodin A. Puž, čuva се zaista једна опорука Martina
Malkovića i u crkvenoj blagajni u Kraju, i to u kući Nikole Mohovića, koji је nedavno umro.
Pisana је на koži glagoljicom te је ondješnji puk држи за original.

Stvarna је разлика ova: u Šurmina (str. 298) ima nekoliko redaka, kojih nema u mome
tekstu, a najvažnije је to, da се u oporuci Malkovićevoj, kako је nalazimo u njegovu izdanju
spominje kći Malkovićeва »Elenica«, koja не dolazi u našem tekstu.

Tko isporеди sav tekst, priopćen u akademičkom izdanju, s moјim, naći će u prvome
znatnih pogrješaka, koje је jamačno skrivio nekritični prepisivač i kontaminator teksta u »Našoj
slozi«; a не bijaše srećna misao g. Šurmina, da preštampava ćirilicom tekstove, tiskane latinicom.

Da opravdam svoje tvrdnje, priopćujem evo dolje tekst iz Šurminova izdanja, мећући
u zagradu sve ono, što не dolazi u moјem tekstu, a iza riječi, pogrješno čitanih, postavljам
u zagradu usklik,

¹ з ванетнице?

В име божие. амен. лет гдних ч. у. п. д. (.ж.я.я.ъ. 1484), октембра на дни I. Г. (ф. п. 13), како направи Мартин придивком Малковиц свои тиштамент(!). и ошу да буде држан преда сваку (!) правду духовну и телесну; наипрво пушчам на и моя жена Марјета (!) наю сину Илији виноград, ки е в Драги и ки сва насадила и ки сва купила и вас останак живо и мртво в гради и вани града; а матер почтено хранец, а да е мати старена (!) докле не жива (почтено и разумно стоещ ако се буде када могло; и ако та мои син речени Илиа би прво матере (по)манкал, тада тако истие наю едина хщи Еленица храни матер како се може наиболее не запушчающ тога блага; и да мати колико е подобно); а виноград, ки насадих, неимих од мога брата ни едне помощи. и ако би када хотил питати мое жени и моих (!) (. осталих люди), да не мози ништар (!) добити од мога блага, и ниедан ини мо(их) паренти ни мое жени.

И на то су добри мужи, наипрво Юри межнар, .в. (ш. 2) Жуст Крхел .г. (п. 3) Юрко опат и Юри син Ловречев, Левац жакан, Иван Перач, Пилип Десковиц Шири (!) и на поп Миховил, плован мощенички, ки то писах слишав з уст писаного Мартина и нега жени Марјети, и биста оба кунтента.

И на поп Гргуор Гомилац нотар учинен цесарев (!) и капелан господина Мартина Мојсеевица (!) в Кожлаци да (!) вѣдѣти (!) сваке врсте людем, како приде више писани гдин Миховил плован мощенички в Кожлак просеци мене, да бих поставил та тиштамент на живу харту, зач бише на тамни харти бумбажини писан. и тоту га на почех писати (!), ако е тому тако. и он тако рече пред господином Мартином Мојсеевицем да не то истина, како се в том тиштаменти удржи; и на то да свою веру поповску. и на то су сведоци Павал Малинариц з Ванетице и Мартин зидар з Ловрана и Иван Илииц спод Кожлака и Радослав пристав кожалски. и на слишеници говорене више писаного плована и подобно прошене преписах стари тиштамент на ту харту, ни придах ни умакнух (!), него ча наидох написано в старом тиштаменти. на то (!) сведоци згора писани мисеца енвара дне (!) з. (дѣ. 7) ч. у. п. е. (.ж.я.я.пъ. 1485).

Ivan Milčetić.